

RETNINGSLINJER FOR OFFISIELL VERDIPRØVING AV FÔRVEKSTER

**Fastsatt av Mattilsynet, med
hjemmel i forskrift om prøving og
godkjenning av plantesorter.**

**Retningslinjene trer i kraft
10.05.2022.**

INNHold:

FÔRVEKSTER	3
2. PRÔVEPERIODE	3
3. SÂFRÔ	3
4. FORSÔKSOPPLEGG	3
5. REGISTRERINGER	4
6. KVALITETSANALYSER	5
7. PRÔVINGSOMFANG	5
8. ETTÂRIGE FÔRVEKSTER	6

Retningslinjer for offisiell verdiprøving av

FÔRVEKSTER

1. SØKNAD

Nye sorter tas med i verdiprøving ved søknad om godkjenning av plantesort for opptak på norsk offisiell sortsliste (eget skjema), jf. Forskrift 1999-10-01-1069 om prøving og godkjenning av plantesorter.

Mattilsynet, Region Stor-Oslo, Avdeling nasjonale godkjenninger, må ha søknaden innen 1. februar for at sorten/foredlingen skal kunne komme med i verdiprøvingen førstkommande sesong.

2. PRØVEPERIODE

Sorter av ettårige og flerårige fôrvekster skal prøves i 3 år i offisiell verdiprøving før de kan godkjennes for norsk offisiell sortsliste.

3. SÅFRØ

Den nødvendige mengde såfrø bestilles hvert år av NIBIO Særheim, og leveres vederlagsfritt ved forskningssenteret.

Frist for levering av frø er 15. mars. Såfrø av sorter som ikke er ankommet innen denne datoen, kan ikke regne med å komme med i prøvingen. Frøets spireprosent skal oppgis.

4. FORSØKSOPPLEGG

For fôrvekster praktiseres periodisering. Dette innebærer at verdiprøving av nye sorter av en art bare igangsettes hvert 5 år. Det vil ikke bli tatt inn nye sorter underveis i prøvingen. Rekkefølgen på oppstart av ny prøving i de ulike artene blir:

Oppstartsår	Art
2022	Rødkløver, hvitkløver, luserne
2023	Flerårig raigras, ettårig raigras, raisvingel*
2024	Engsvingel, raisvingel*
2025	Timotei
2026	Rødkløver, hvitkløver, luserne
2027	Flerårig raigras, ettårig raigras, raisvingel*
2028	Engsvingel, raisvingel*
2029	Timotei

*Nye sorter av raisvingel prøves sammen med engsvingel eller raigras avhengig av om det er en svingeltype eller raigrastype.

For flerårige fôrvekster anlegges forsøk 3 såingsår med 3 høstear for hvert utlegg. Verdiprøvingen legges opp som blokkforsøk med minst 2 gjentak og én eller flere markedssorter som målestokksorter. Sårutestørrelse skal normalt være 7,0 x 1,5 m.

Forsøkene med flerårige vekster skal helst såes før 1. juli, og gjenleggsmåte og gjødsling følger anbefalt praksis i det distriktet feltet ligger. Ettårige fôrvekster sås tidligst mulig om våren. Det tas utgangspunkt i følgende såmengder for de ulike artene:

	Såmengde	Frøbehov/utleggsår
Arter	kg/dekar	kg frø (blir beregnet for hvert år)
Bladfaks	4,0	1,0
Engrapp	2,5	1,5
Engsvingel	3,0	2,0
Flerårig raigras	2,5	1,0
Hundegras	3,0	1,0
Raisvingel	3,5	2,0
Strandrør	2,5	1,0
Timotei	2,0	1,5
Rødkløver	1,5	1,0
Hvitkløver	0,75	0,5
Luserne	2,5	0,5
Italiensk raigras	3,0	1,5
Westerwoldsk raigras	3,0	1,5

Alle arter skal sås i renbestand.

Alle såmengder justeres i henhold til oppgitt spireprosent.

Feltene høstes til den tid som er mest vanlig for arten i vedkommende dyrkingssone.

5. REGISTRERINGER

På hvert forsøksfelt med flerårige fôrvekster registreres følgende ved målinger, veiinger eller skjønnsmessig bedømmelse på hver rute:

- Dekning av sådd sort i prosent om våren i engårene.
- Angrep av overvintringssopper i skala 1-9.
- Tidlighet om våren i skala 1-9.

- Tidlighet ved skyting hos gras og blomstring hos engbelgvekster. Registreres i skala 1-9 ved første slått.
- Sådd sort i prosent av total tørrstoffavling ved første og siste slått.
- Sjukdomsangrep i prosent når det er angrep. Aktuelt registreringstidspunkt vil være på gjenveksten før sisteslått. Rust, mjøldogg og bladfleksjukdommer noteres.
- Ved hver slått registreres ruteavling av rått gras, samt rå og tørr tørkeprøve.

Når det gjelder mer detaljerte regler for anlegg og stell av forsøksfelt, samt noteringer/ registreringer i veksttiden, vises til "Retningslinjer for gjennomføring av feltforsøk" (NIBIO).

6. KVALITETSANALYSER

En prøve av hver sort av hver slått fra alle første års forsøksfelt med flerårige fôrvekster skal analyseres for fôr kvalitet med NIR-metoden. Denne metoden gir resultat for en rekke kvalitetsparametre. I rapportene om verdiprøvingen blir det presentert følgende parametre:

- Innhold av protein, % av tørrstoff
- Innhold av totalt cellevegginnhold (NDF), % av tørrstoff
- Innhold av vannløselige karbohydrat, % av tørrstoff
- Fordøyelighet, % av tørrstoff
- Fôrenhetskonsentrasjon, FEm/kg tørrstoff
- Alkaloidanalyse bør foretas i strandrør. Alkaloidanalyser fremlegges av sortseier.

7. PRØVINGSOMFANG

For flerårige (totalt for utlegg i tre år) og ettårige fôrvekster (totalt for tre år) skal det plasseres følgende antall forsøksfelt i ulike geografiske regioner:

Arter	Øst-landet	Fjell-bygdene	Vest-landet*	Midt-Norge	Nord-Norge	Totalt
Timotei	3	3	4	3	3	16
Engsvingel	3	3	4	3	3	16
Engrapp	3	3	4	3	3	16
Flerårig raigras/raisvingel	3	-	4	3	3	13
Hundegras	3	3	4	3	3	16
Strandrør	3	3	4	3	3	16
Bladfaks	3	3	-	3	-	9
Rødkløver	3	3	4	3	3	16
Hvitkløver	3	3	4	3	3	16

Luserne	3	3	-	-	-	6
Italiensk raigr.	3	3	4	3	3	16
Westerw. raigr.	3	3	4	3	3	16

* For Vestlandet deler Særheim og Fureneset på en utleggsserie. For å få en viss årsvariasjon med på begge steder, blir det lagt ut to år begge steder fordelt over de tre utleggsårene.

Mattilsynet kan etter anbefaling fra NIBIO godkjenne at antallet forsøksfelt reduseres dersom økonomiske eller andre forhold tilsier det.

Nye forsøksserier i de ulike fôrvekstartene skjer etter oppsatt periodiseringsplan (se Pkt. 4, Forsøksopplegg). Av budsjettmessige årsaker bør totalt antall felt som legges ut pr. år være relativt konstant.

8. ETTÅRIGE FÔRVEKSTER

I tillegg til det som framgår av kapitlene foran, gjelder følgende regler for gjennomføring av verdiprøvingen i aktuelle ettårige fôrvekster. Registreringer som utføres ved måling, veiing eller telling blir angitt med M (nødvendig) eller m (ønskelig). Registreringer som utføres ved bedømmelse blir angitt med B (nødvendig) eller b (ønskelig). For alle arter gjennomføres følgende registreringer:

- Spirehastighet	B
- Dekningshastighet	B
- Sjukdomsangrep	B

Ettårig raigras (italiensk og westerwoldsk)

Feltene sås tidligst mulig om våren og høstes 2-4 ganger pr. vekstsesong.

Det gjennomføres følgende registreringer ved høsting:

- % sådd sort	B
- Andel strå	B
- Legde	B
- Råavling	M
- Tørrstoffinnhold	M
- Tidlighet (i aks)	b
- Protein-, trevle- og askeinnhold, samt in vitro fordøyelighet i sams prøve (NIR-analyse)	m